

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«НАЦІОНАЛЬНИЙ ГІРНИЧИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

ЯСЕВА МАРГАРИТА ОЛЕКСАНДРІВНА

УДК 330.133.2

**ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ТА ЦІНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-
ІНФОРМАЦІЙНОГО ТОВАРУ**

Спеціальність 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Дніпропетровськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі політичної економії Національної металургійної академії України Міністерства освіти і науки України (м. Дніпропетровськ).

Науковий керівник: кандидат економічних наук, доцент
Лебедєва Валентина Костянтинівна,
Національна металургійна академія України
Міністерства освіти і науки України
(м. Дніпропетровськ), професор кафедри політичної економії.

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, доцент
Артюмова Тетяна Іванівна,
Державна установа «Інститут економіки та прогнозування Національної академії наук України»
(м. Київ), головний науковий співробітник відділу економічної теорії;

кандидат економічних наук, доцент
Кузнєцова Марина Аркадіївна,
Одеська національна академія зв'язку
ім. О.С. Попова Міністерства освіти і науки України,
доцент кафедри економічної теорії.

Захист відбудеться «11» березня 2015 р. о 14-00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 08.080.01 при Державному вищому навчальному закладі «Національний гірничий університет»: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19, ауд. 4/53.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Державного вищого навчального закладу «Національний гірничий університет» за адресою: 49005, м. Дніпропетровськ, просп. К. Маркса, 19.

Автореферат розісланий «__» лютого 2015 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

О.В. Трифонова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Постіндустріальні тенденції еволюції суспільства, розвиток науки та комп'ютерно-телекомунікаційних технологій, інтенсивне використання інформації та знань у виробництві обумовлюють актуальність більш глибокого дослідження закономірностей функціонування ринку інтелектуально-інформаційного товару.

Несуперечливий синтез теорій трудової вартості, граничної корисності, граничної продуктивності факторів, витрат виробництва, попиту та пропозиції є необхідною умовою становлення та розвитку загальної теорії вартості, що здатна пояснити процес формування вартості інтелектуально-інформаційного товару. Ще наприкінці XIX – початку XX ст. ідею синтезу трудової теорії вартості та теорії граничної корисності розвивали М. Туган-Барановський, В. Дмитрієв, Є. Слуцький, В. Войтинський. Необхідно відзначити, що в сучасних умовах плідно працюють у даному напрямі Т. Артьомова, В. Афанасьєв, О. Бузгалін, А. Гриценко, К. Вальтух, А. Колганов.

Проблематика застосування трудової теорії вартості для оцінки інтелектуально-інформаційного товару знайшла відображення у працях О. Анчишкіна, М. Водомерова, Ю. Денисова, О. Дьоміна, Р. Зяблюк; використання з цією ж метою теорії граничної корисності є характерним для досліджень таких зарубіжних науковців, як Х. Веріан, Г. Казакевич, Л. Торліна, К. Шапіро. Плідно досліджують аспекти ціноутворення інтелектуально-інформаційного товару О. Антипіна, В. Базилевич, Є. Бліоков, Г. Гетьман, М. Кузнецова, Л. Мельник, Р. Нижегородцев, І. Риженкова, Т. Ставцева, А. Чухно. Актуальним питанням виробництва та поширення інформації та знань, аналізу факторів, що впливають на ціну інформації у різноманітних умовах, присвячені праці західних науковців: Дж. Акерлофа, К. Ерроу, Ф. Махлупа, М. Пората, М. Спенса, Дж. Стиглера, Дж. Стигліца та інших.

Незважаючи на безперечні досягнення загальної теорії вартості, слід відзначити недостатність дослідження субстанційних основ та механізмів формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару. У зв'язку з цим загострюється потреба переосмислення концептуальних засад формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт кафедри політичної економії Національної металургійної академії України МОН України за темою «Дослідження основ і закономірностей розвитку національної економіки в контексті глобалізації» (номер держреєстрації 0108U001721, 2008-2010 рр.). Особистий внесок автора полягає у визначенні теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару, а також розробці практичних рекомендацій щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару в Україні.

Мета і задачі дослідження. Мета дослідження полягає у визначенні теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-

інформаційного товару, а також розробці практичних рекомендацій щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару.

Реалізація мети дослідження здійснюється через вирішення таких основних завдань:

виявлення структури інтелектуально-інформаційного товару;

визначення сутності вартості інтелектуально-інформаційного товару;

розробки теоретичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару;

виявлення специфіки ціноутворення інтелектуально-інформаційного товару;

розробки пропозицій щодо удосконалення існуючих методичних підходів до оцінювання інтелектуально-інформаційного товару;

обґрунтування рекомендацій щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару в Україні.

Об'єктом дослідження є економічні аспекти інтелектуальної діяльності та її результати.

Предметом дослідження є економічні відносини вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару.

Методи дослідження. Для вирішення завдань в процесі дослідження використані такі загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез, індукція та дедукція, наукове абстрагування – для визначення сутності вартості інтелектуально-інформаційного товару; системно-структурний метод – для виявлення елементів вартості інтелектуально-інформаційного товару та характеру взаємозв'язків між ними, з'ясування специфіки її формування; інституційний підхід – для аналізу відносин власності з приводу інтелектуально-інформаційного товару; рівноважний аналіз – для дослідження ціноутворення на ринку інтелектуально-інформаційного товару; позитивний та нормативний підходи – для розробки рекомендацій щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару.

Інформаційну базу дослідження становлять закони та законодавчі акти України, наукові дані та висновки, представлені у монографічних дослідженнях і періодичних виданнях з проблем формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у визначенні теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару.

До основних наукових результатів, що становлять особистий здобуток дисертанта та виносяться на захист, належать такі:

удосконалено:

теоретичне уявлення про формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару, що, на відміну від існуючих, розглядається як дворівневий процес: на глибинному рівні визначається вартість інтелектуального продукту, вартість інформаційного носія та вартість інтелектуально-інформаційного товару, а на поверхневому рівні утворюється

ціна інтелектуально-інформаційного товару як результат ринкової взаємодії власника інтелектуально-інформаційного товару, посередника, виробника копій інтелектуально-інформаційного товару, а також кінцевого споживача;

теоретико-методичні положення щодо оцінювання інтелектуально-інформаційного товару, у яких, на відміну від існуючих, визначено функціонал інтегральної оцінки інтелектуально-інформаційного товару як сукупність функцій витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту, їх приросту; витрат сутнісних сил виробника інформаційного носія; корисності інтелектуально-інформаційного товару для споживача;

дістали подальшого розвитку:

визначення субстанції вартості інтелектуально-інформаційного товару, що, на відміну від існуючих, розглядається як діалектична триєдність олюднення, опрідметнення та корисності, яку отримує споживач товару;

аналітичні моделі ринкового попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару, в яких, на відміну від існуючих, виділено специфічні детермінанти попиту на інтелектуально-інформаційний товар (ступінь інноваційності товару та потенціал його розвитку; соціальний ефект; мережевий ефект; зростання комп'ютерної досвідченості споживачів) та специфічні детермінанти пропозиції інтелектуально-інформаційного товару (якісні характеристики інтерактивних каналів розповсюдження інтелектуально-інформаційного товару; рівень відкритості інформації й її ціна; відшкодування нерелевантних витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту; стандартизація та сертифікація певних видів інтелектуально-інформаційних товарів), зміни в яких обумовлюють відхилення ціни інтелектуально-інформаційного товару від його вартості;

концепція життєвого циклу інтелектуально-інформаційного товару в частині обґрунтування графічної моделі ринкової рівноваги за умов встановлення різних цін для цільових груп та підгруп споживачів інтелектуально-інформаційного товару.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості впровадження обґрунтованих рекомендацій регуляторного характеру щодо сприяння досягненню варіативності у розподілі доходів між суб'єктами, які беруть участь у створенні інтелектуально-інформаційного товару, згладжуванню кон'юнктурних коливань та підтримці стабільного рівня цін на ринку інтелектуально-інформаційного товару в Україні.

Основні теоретичні положення та висновки дисертаційної роботи використовуються у практичній діяльності ТОВ «Актіо-АйТі» (довідка № 24.10-14-01/к від 24.10.2014 р.) та у навчальному процесі Національної металургійної академії України МОН України (довідка № 01/08-194 від 23.04.2014 р.) при викладанні дисциплін: «Основи економічної теорії», «Мікроекономіка», «Державне регулювання економіки», «Національна економіка»; Донецького національного технічного університету МОН України (довідка № 11/1-2051 від 21.10.2012 р.) при викладанні дисциплін: «Основи

економічної теорії», «Макроекономіка», «Мікроекономіка», «Економічна політика».

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертації доповідались й обговорювались на 16 науково-практичних конференціях, семінарах та круглих столах, у тому числі: IV Міжнародній науково-практичній конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна», присвяченій 15-й річниці незалежності України (м. Київ, 2006 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Дні науки – 2007» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.); II Міжвузівській науково-практичній конференції молодих вчених та студентів «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.); Міжнародній науково-практичній конференції студентів та аспірантів «Глобальна економіка як сучасний етап співробітництва країн» (м. Чернівці, 2007 р.); X Міжнародній науково-практичній конференції «Новітні тенденції і стратегії розвитку міжнародної торгівлі: фінансово-економічний і правовий аспекти» (м. Київ, 2007 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми наукових досліджень – 2007» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.); Міжвузівському науково-практичному семінарі «Проблеми формування економічної безпеки суб'єктів господарювання в курсах економіко-правових дисциплін» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.); круглому столі «Правове забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання в ринковій економіці» (м. Дніпропетровськ, 2007 р.); IV Міжнародній науково-практичній конференції «Науковий простір Європи – 2008», (м. Софія, 2008 р.); Всеукраїнській науково-технічній конференції студентів і молодих учених «Молода академія – 2008» (м. Дніпропетровськ, 2008 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні питання світової науки – 2009» (м. Перемишль, 2009 р.); V Міжнародній науково-практичній конференції «Основні проблеми сучасної науки – 2009» (м. Софія, 2009 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Ключові аспекти наукової діяльності – 2010» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.); круглому столі «Проблеми забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання» (м. Дніпропетровськ, 2012 р.); VI Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні наукові розробки – 2010» (м. Дніпропетровськ, 2010 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Економіка і управління у промисловості», присвяченій 75-річчю факультету економіки і менеджменту Національної металургійної академії України (м. Дніпропетровськ, 2010 р.).

Публікації. За темою дисертації опубліковано 21 наукову працю, у тому числі, 7 статей у наукових фахових виданнях (2 з яких у фахових виданнях, внесених до міжнародних наукометричних баз), 1 – стаття у зарубіжному електронному виданні та 13 матеріалів конференцій. Загальний обсяг публікацій складає 5,1 друк. арк., з яких автору належить 4,9 друк. арк.

Структура і обсяг дисертаційної роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Обсяг основної частини дисертації становить 213 сторінки друкованого тексту.

У дисертації розміщено 24 таблиці та 30 рисунків на 46 сторінках, 6 додатків на 10 сторінках, список використаних джерел зі 131 найменування на 13 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, сформульовано мету, визначено основні завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження, представлено елементи наукової новизни, розкрито теоретичну та практичну значимість отриманих результатів.

У першому розділі **«Теоретико-методологічні засади формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару»** розкрито онтологічні та гносеологічні передумови дослідження вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару, виявлено специфіку їх формування.

У еволюції концепції вартості інтелектуально-інформаційного товару виділено два основні етапи. Закладені на першому етапі (протоетапі) основи теорії трудової вартості (У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо), у подальшому розвинуті К. Марксом, теорії трьох факторів виробництва (Ж.Б. Сей), теорії витрат виробництва (Р. Торренс, Дж. Мілль, Дж. Мак-Куллох), теорії граничної корисності (К. Менгер, О. фон Бем-Баверк, Ф. Візер), теорії витрат альтернативних можливостей (Ф. Візер), теорії граничної продуктивності факторів (Дж.Б. Кларк), теорії попиту та пропозиції (А. Маршалл, А. Пігу, В. Джевонс, Л. Вальрас, Ф. Еджуорт, В. Парето) є необхідним підґрунтям для пояснення основи формування вартості інтелектуально-інформаційного товару. Але кожна із зазначених теорій описує лише одну складову формування вартості інтелектуально-інформаційного товару. Неможливість появи синтетичної концепції його вартості на тому етапі обумовлювалась гострою полемікою представників різних напрямів економічної думки, а також специфікою дослідження інтелектуально-інформаційного товару, який розглядався переважно у контексті вчення про продуктивну та непродуктивну працю.

Зближення теорій інформаційної революції, постіндустріального й інформаційного суспільства (Дж. К. Гелбрейт, Т. Стоуньєр, Д. Белл, О. Тоффлер) із теорією попиту та пропозиції обумовило становлення другого етапу еволюції концепції вартості інтелектуально-інформаційного товару. Основними рисами нової епохи вчені називають підвищення значення та частки професій з високою насиченістю інформацією та знаннями; зміщення економічної діяльності від виробництва товарів до надання послуг (збільшення зайнятості та виробництва у сфері послуг). У зв'язку з цим у межах теорій постіндустріального та інформаційного суспільства з'явилась нова концепція вартості – інформаційна, згідно з якою субстанцією вартості є інтелектуальний потенціал, знання працівника.

На цьому етапі виникає та розвивається економічна теорія інформації (Дж. Акерлоф, К. Ерроу, Ф. Махлуп, М. Порат, Дж. Стиглер, Дж. Стигліц,

М. Спенс), в якій переважають неокласичні принципи теорії попиту та пропозиції, а не аналіз внутрішнього змісту вартості.

Виходячи з відповідності методу специфіці предмету дослідження, обрано системно-структурний метод, який дозволяє розкрити будову вартості інтелектуально-інформаційного товару: визначити її елементи та співвідношення між ними, виявити діалектику їх взаємодії. Це стає можливим за умов, що інтелектуально-інформаційний товар розглядається як діалектична єдність інтелектуальної та інформаційної складових.

Перенесення інтелектуального продукту на матеріальний (інформаційний) носій приводить до появи інформаційного продукту, що являє собою діалектичну єдність інформаційного носія та закріпленої на ньому інформації. Якщо інформація на носіїві є адекватним відображенням інтелектуального продукту, тоді інформаційний продукт виступає як інтелектуально-інформаційний. Інтелектуально-інформаційний продукт, призначений для обміну на ринку, є інтелектуально-інформаційним товаром.

За класифікацією Всесвітньої організації інтелектуальної власності, об'єктами інтелектуальної власності (інтелектуально-інформаційними товарами) є об'єкти промислової власності (винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, географічні зазначення, фірмові найменування), а також об'єкти авторського права та суміжних прав (літературні твори, художні твори, комп'ютерні програми, компіляція даних, виконання, фонограми та відеограми, програми організації мовлення). Окремо виділяються нетрадиційні об'єкти інтелектуальної власності (сорти рослин, породи тварин, компонування інтегральних мікросхем, комерційні таємниці, наукові відкриття, раціоналізаторські пропозиції).

За різних умов інтелектуально-інформаційний товар може бути об'єктом суспільної, приватної та змішаної власності. Адекватною формою реалізації привласнення інтелектуально-інформаційного товару є вільна ліцензія, якій притаманне поєднання окремих прав на інтелектуально-інформаційний товар та його копії. За умов вільної ліцензії на інтелектуально-інформаційний товар до виключних прав його власника відносяться права: 1) розпорядження; 2) на капітальну цінність; 3) на безпеку (право на охоронний документ); 4) на перехід у спадок або за заповітом; 5) на заборону шкідливого використання; 6) на відповідальність через відшкодування; 7) на залишковий характер. Власник інтелектуально-інформаційного товару безоплатно може передавати третім особам за умов вільної ліцензії права володіння, користування (повнота якого визначається у залежності від умов договору) та право на доход від копій інтелектуально-інформаційного товару. «Повне» право користування останнім включає права: а) некомерційного використання інтелектуально-інформаційного товару для особистих цілей та у суспільній діяльності (без можливості отримання доходу); б) комерційного використання інтелектуально-інформаційного товару (з правом отримання доходу). У складі права комерційного використання виділені права: 1) розповсюдження копій інтелектуально-інформаційного товару; 2) надання послуг на платній основі;

3) використання копії інтелектуально-інформаційного товару для комерційної діяльності.

Вільна ліцензія на інтелектуально-інформаційний товар дозволяє найманому працівникові як його творцю: удосконалювати та модифікувати інтелектуально-інформаційний товар; розвиватись, самовдосконалюватись та самореалізовуватись, збільшуючи власні сутнісні сили; реалізовувати право на доход від надання послуг за допомогою даного інтелектуально-інформаційного товару.

Вартість інтелектуально-інформаційного товару являє собою діалектичну єдність вартості інтелектуального продукту та вартості інформаційного носія. З позицій загальної теорії вартості інтелектуальний продукт має триєдину субстанцію вартості. Першим елементом є абстрактне олюднення через витрати сутнісних сил творця інтелектуального продукту на його виробництво безвідносно до специфіки цих сил. Другий елемент – це конкретне олюднення, що включає приріст певних сутнісних сил творця інтелектуального продукту, а третім елементом є корисність, яку отримує його споживач. Триєдина субстанція вартості інтелектуального продукту має витратно-результатну природу. Структура вартості інтелектуального продукту характеризується прямими зв'язками між субстанціональними елементами: витрати сутнісних сил творця інтелектуального продукту за інших незмінних умов обумовлюють приріст його сутнісних сил та потенційної корисності для споживача. Формування вартості інформаційного носія адекватно описується теорією трудової вартості.

У процесі формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару виділено два рівні: глибинний та поверхневий. Ця дворівневність пов'язана з відмінністю інтелектуального продукту й інтелектуально-інформаційного товару та суб'єктів відносин – власника інтелектуально-інформаційного товару, посередника, виробника копій інтелектуально-інформаційного товару із особливими економічними інтересами, цілями та мотивацією.

Триєдина субстанція вартості інтелектуального продукту є характеристикою її глибинного рівня, на якому формується вартість інтелектуального продукту, інформаційного носія, а також вартість інтелектуально-інформаційного товару. На поверхневому рівні утворюється ціна інтелектуально-інформаційного товару у результаті ринкової взаємодії усіх можливих суб'єктів.

У другому розділі **«Ціноутворення інтелектуально-інформаційного товару»** виявлено особливості формування попиту та пропозиції на ринку інтелектуально-інформаційного товару, а також розроблено теоретико-методичні положення щодо оцінювання інтелектуально-інформаційного товару.

На попит та пропозицію інтелектуально-інформаційного товару, окрім традиційних факторів, впливають і специфічні детермінанти. Класифікацію специфічних детермінант попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару в залежності від його змісту, форми та структури наведено у табл. 1.

**Класифікація специфічних детермінант попиту та пропозиції
інтелектуально-інформаційного товару**

Критерій класифікації	Специфічні детермінанти попиту на інтелектуально-інформаційний товар	Специфічні детермінанти пропозиції інтелектуально-інформаційного товару
1. Відповідність змісту інтелектуально-інформаційного товару	Попит на взаємодоповнюючі інтелектуально-інформаційні товари	Рівень відкритості інформації та її ціна; відшкодування нерелевантних витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту
2. Відповідність формі інтелектуально-інформаційного товару	Зростання комп'ютерної досвідченості споживачів	Якісні характеристики інтерактивних каналів розповсюдження інтелектуально-інформаційного товару
3. Відповідність структурі інтелектуально-інформаційного товару	Соціальний ефект; мережевий ефект; ступінь інноваційності товару та потенціал його розвитку	Стандартизація та сертифікація певних видів інтелектуально-інформаційних товарів

З урахуванням специфічних детермінант попиту на інтелектуально-інформаційний товар функція попиту на нього аналітично матиме такий вигляд

$$Qd_{IT} = f(P_{IT}, P_A, P_B, \dots, P_n, T, N, I, E_{PI}, W, D_C, In, C_{Ef}, N_{Ef}, C_L) \quad (1)$$

де Qd_{IT} – обсяг попиту на інтелектуально-інформаційний товар; P_{IT} – ціна даного інтелектуально-інформаційного товару; P_A, P_B, \dots, P_n – ціни на аналогічні та взаємодоповнюючі інтелектуально-інформаційні товари; T – смаки, або уподобання споживачів; N – кількість споживачів на ринку; I – грошові доходи споживачів; E_{PI} – очікування споживачів відносно майбутніх цін та доходів; W – величина накопиченого майна споживачів; D_C – попит на комплементарні товари; In – ступінь інноваційності товару та потенціал його розвитку; C_{Ef} – соціальний ефект; N_{Ef} – мережевий ефект; C_L – зростання комп'ютерної досвідченості споживачів.

Функція пропозиції інтелектуально-інформаційного товару під впливом специфічних детермінант трансформуватиметься у наступний вираз

$$Qs_{IT} = f(P_{IT}, R, K, T, P_A, P_B, \dots, P_n, N, E_P, C_{Df}, C_N, I, S_S) \quad (2)$$

де Qs_{IT} – обсяг пропозиції інтелектуально-інформаційного товару; P_{IT} – ціна даного інтелектуально-інформаційного товару; R – ціни на ресурси; K – технологія; T – податки та дотації; P_A, P_B, \dots, P_n – ціни на інші інтелектуально-інформаційні товари; N – кількість продавців аналогічних інтелектуально-

інформаційних товарів на ринку; E_P – очікування змін цін; C_{DI} – якісні характеристики інтерактивних каналів розповсюдження інтелектуально-інформаційного товару; C_N – відшкодування нерелевантних витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту; I – рівень відкритості інформації й її ціна; S_S – стандартизація та сертифікація певних видів інтелектуально-інформаційних товарів.

Характер видів еластичності попиту на інтелектуально-інформаційний товар має особливості. Найменш еластичним є попит за ціною, найбільш еластичним – за доходом. Збільшення еластичності попиту на інтелектуально-інформаційний товар за ціною обумовлюється появою нових інтелектуально-інформаційних товарів, що майже повністю або частково можуть замінити даний. Зростання кількості якісних інтелектуально-інформаційних товарів у споживанні обумовлює збільшення еластичності попиту за доходом. Специфіка перехресної еластичності попиту на інтелектуально-інформаційний товар полягає у тому, що при зміні ціни на умовні замінники, обсяг попиту на даний товар буде змінюватись у тому ж самому напрямку, що і ціна замінника товару. Від того, у якій мірі аналог може замінити властивості даного інтелектуально-інформаційного товару (майже повністю або тільки частково), і буде залежати реакція на зміну його ціни (кількісна зміна обсягу попиту на даний товар). Оскільки з часом з'являтимуться нові аналоги, що будуть більш повними замінниками даного інтелектуально-інформаційного товару, перехресна еластичність попиту буде збільшуватись. З іншого боку, моральний знос спонукатиме споживачів переключатись на новітні товари, а даний інтелектуально-інформаційний товар буде виконувати функцію аналогу-замінника нових інтелектуально-інформаційних товарів.

Функція пропозиції інтелектуально-інформаційного товару, якому притаманні характеристики мережевого блага, має спадний характер, що обумовлюється поступовим зменшенням граничних витрат на виробництво його копій. Досягнувши певного значення, граничні витрати на виробництво копій інтелектуально-інформаційного товару майже не змінюються, доки не вступить у силу закон спадної віддачі.

Функція пропозиції інтелектуально-інформаційного товару у поточному періоді відрізняється від малоеластичної пропозиції на традиційні товари. У короткостроковому періоді можливість майже безмежного копіювання обумовить підвищення цінової еластичності пропозиції інтелектуально-інформаційних товарів більшою мірою, ніж традиційних товарів, оскільки виробничі потужності є фіксованими. У довгостроковому періоді еластичність пропозиції інтелектуально-інформаційних товарів буде збільшуватись, а коефіцієнт еластичності наблизуватиметься до максимуму. Обсяг пропозиції інтелектуально-інформаційного товару знаходиться у прямій залежності від зміни цін на умовні субститути. Рух цін на товари-комплементи призводить до зміни обсягу пропозиції інтелектуально-інформаційного товару у протилежному напрямку.

Обмеженість існуючих методичних підходів до оцінювання інтелектуально-інформаційного товару обумовлює необхідність розробки інтегрованого підходу, що включає наступні елементи: величину витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту, їх приріст; величину витрат сутнісних сил виробника інформаційного носія та корисність інтелектуально-інформаційного товару для споживача.

Опосередковано приріст сутнісних сил творця інтелектуального продукту оцінюється за допомогою результатних (ринкових) та індикаторних (якісних) вартісних показників. Величину сутнісних сил творця інтелектуального продукту можна визначити за допомогою неявних витрат або тих доходів, від яких він відмовляється для того, щоб мати можливість створювати інтелектуальний продукт. Індикаторні вартісні показники характеризують особистісний внесок творця у розвиток певного виду діяльності, яким він займається. Приріст сутнісних сил творця інтелектуального продукту може враховуватись, як доплата за підвищений рівень кваліфікації та його професійну майстерність тощо.

Теоретико-методичними пропозиціями щодо удосконалення існуючих методичних підходів до оцінювання інтелектуально-інформаційного товару є наступні:

а) у межах доходного підходу враховувати приріст сутнісних сил творця інтелектуального продукту як зміну потенційно можливих майбутніх доходів від альтернативної діяльності, що відповідає його кваліфікації;

б) для отримання більш відповідної ринкової ціни інтелектуально-інформаційного товару визначати його інтегральну оцінку через функціонал функцій витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту, їх приросту; витрат сутнісних сил виробника інформаційного носія; корисності інтелектуально-інформаційного товару для споживача.

У третьому розділі **«Удосконалення регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару»** обґрунтовано модель рівноваги на ринку інтелектуально-інформаційного товару на основі концепції життєвого циклу товару за умов встановлення різних цін для цільових груп та підгруп споживачів, а також розроблено рекомендації щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару в Україні.

На основі концепції життєвого циклу інтелектуально-інформаційного товару визначено специфіку основних ринкових моделей ціноутворення за умов, що пропозиція копій інтелектуально-інформаційного товару базується на граничних витратах. Зважаючи на диференціацію цін на товар для окремих груп споживачів-користувачів, представлено черговість у споживанні певного інтелектуально-інформаційного товару шляхом виділення двох великих груп: 1) споживачів першої черги (науковці, викладачі, аспіранти та докторанти, студенти) та спеціалісти різних галузей, які активізуються, починаючи з другої фази життєвого циклу інтелектуально-інформаційного товару; 2) споживачів другої черги (робітників та економічно неактивного населення (за виключенням

студентів, аспірантів та докторантів), які є пред'явниками попиту на третьому та подальших етапах життєвого циклу інтелектуально-інформаційного товару.

Формування цін копій інтелектуально-інформаційного товару для окремих груп споживачів-користувачів представлено на рис. 1.

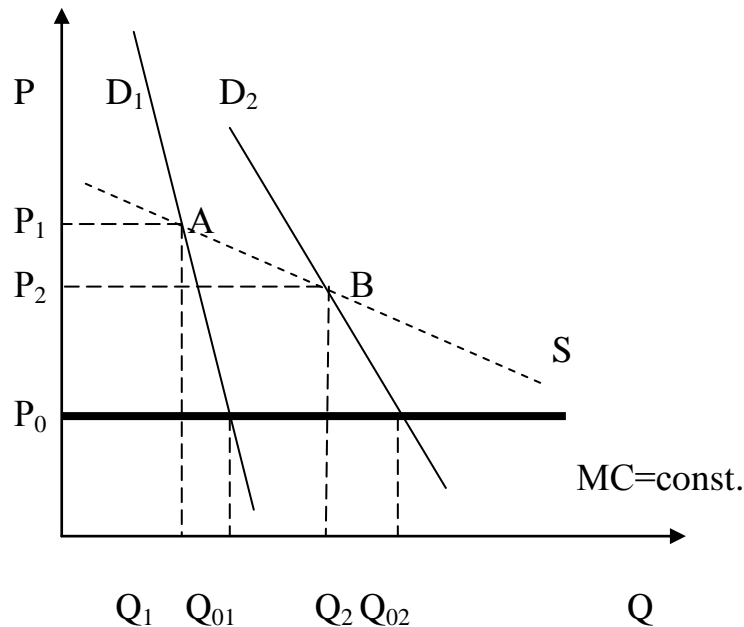

Рис.1. Формування цін копій інтелектуально-інформаційного товару

D_1 – лінія попиту споживачів першої черги;

D_2 – лінія попиту споживачів другої черги;

S – гіпотетична лінія пропозиції інтелектуально-інформаційного товару за умов встановлення різних цін для вищезазначених груп споживачів;

P_0 – ціна, що відповідає граничним витратам на виробництво копій інтелектуально-інформаційного товару;

Q_{01} – обсяг продажів інтелектуально-інформаційного товару споживачам першої черги при ціні P_0 ;

Q_{02} – загальний обсяг продажів інтелектуально-інформаційного товару за ціною P_0 ;

Q_1 – обсяг продажів інтелектуально-інформаційного товару споживачам першої черги за ціною P_1 ;

Q_2 – обсяг продажів інтелектуально-інформаційного товару споживачам другої черги за ціною P_2 .

Співіснування у вітчизняному законодавстві суперечливих положень з приводу привласнення майнових прав на інтелектуально-інформаційний товар, створений у зв'язку з виконанням трудового договору або за замовленням, заважає забезпеченню варіативності у розподілі доходів між роботодавцем (замовником) та творцем інтелектуального продукту у особі найманого працівника. Одним із можливих шляхів вирішення цієї проблеми є сприяння розвитку вільного ліцензування інтелектуально-інформаційного товару, що

передбачає можливість творця інтелектуального продукту – найманого працівника володіти та користуватись інтелектуально-інформаційним товаром, а також отримувати дохід від нього.

З метою сприяння розвитку вільного ліцензування інтелектуально-інформаційного товару в Україні доцільно вжити таких заходів: 1) створити законодавчу та нормативну базу з проблем функціонування та розвитку в Україні вільного ліцензування інтелектуально-інформаційного товару, переходу інтелектуально-інформаційного товару, створеного на основі вільної ліцензії, у пропрієтарну сферу та навпаки; 2) надавати дотації вітчизняним виробникам інтелектуально-інформаційних товарів на основі вільних ліцензій. Громадським організаціям запропоновано зосередитись на: 1) розробці стандартних та специфічних договорів (зокрема, вільних ліцензій або договорів приєднання) між власниками програмного забезпечення та споживачами-користувачами, у яких необхідно чітко визначити права та обов'язки сторін, у тому числі конкретні види доходів, що можуть отримувати користувачі вільного програмного забезпечення; 2) створенні бази (реєстру) вітчизняних виробників вільного програмного забезпечення, її оновленні, а також бази іноземних постачальників; 3) врегулюванні питань щодо комерціалізації вільного програмного забезпечення.

Переважно несистемний характер державних заходів, інфраструктурна спрямованість економічної політики у сфері інформатизації, а також недостатнє фінансування відповідних державних програм обумовлюють диспропорції на ринку інтелектуально-інформаційного товару. Кон'юнктурні коливання на ринку інтелектуально-інформаційного товару можуть бути послаблені за умов реалізації відповідних державних заходів, у тому числі: 1) розробки та внесення змін до законів та підзаконних нормативно-правових актів щодо розвитку державних соціальних мереж, забезпечення інформаційної безпеки виробників інтелектуально-інформаційного товару, регулювання цін на інформацію; 2) встановлення граничних рівнів цін на певні види інформації або граничних коефіцієнтів їх підвищення, а також граничних нормативів рентабельності для постачальників інформації. Серед громадських заходів: 1) створення фондів відшкодування нерелевантних витрат робочої сили творців інтелектуального продукту; 2) організація та проведення опитувань споживачів щодо їх очікувань стосовно темпів морального зносу конкретних видів інтелектуально-інформаційних товарів; 3) популяризація наявних на ринку комплементарних інтелектуально-інформаційних товарів.

Окрім традиційних інструментів державного регулювання ціноутворення (встановлення граничних нормативів рентабельності для виробників інтелектуально-інформаційного товару, застосування граничних рівнів цін на певні види інтелектуально-інформаційного товару або граничних коефіцієнтів їх підвищення) стабілізації цін на ринку інтелектуально-інформаційного товару сприятимуть заходи щодо конфіскації контрафактної продукції, а також надання дотацій споживачам мережевих благ.

ВИСНОВКИ

Дисертаційна робота є завершеною науковою працею, в якій на основі проведених наукових досліджень вирішено важливе наукове завдання щодо визначення теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару, а також розроблені практичні рекомендації щодо регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару. Найбільш істотні результати дисертаційного дослідження, що відображають вирішення поставлених завдань відповідно до зазначеної мети, сформульовано у такі висновки:

1. Незважаючи на безперечні досягнення науковців, які займаються проблемою формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару, слід відзначити недостатність дослідження субстанційних основ та механізмів формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару. У зв'язку з цим загострюється потреба переосмислення теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару.

2. На основі системно-структурного методу дослідження виявлено, що перенесення інтелектуального продукту на інформаційний носій, приводить до появи інформаційного продукту, що являє собою діалектичну єдність інформаційного носія та закріпленої на ньому інформації. Якщо інформація на носіїві є адекватним відображенням інтелектуального продукту, тоді інформаційний продукт виступає як інтелектуально-інформаційний. Інтелектуально-інформаційний продукт, призначений для обміну на ринку, є інтелектуально-інформаційним товаром.

3. Доведено, що структура вартості інтелектуально-інформаційного товару являє собою діалектичну єдність вартості інтелектуального продукту та вартості інформаційного носія. Це дозволило визначити, що з позицій загальної теорії вартості інтелектуальний продукт має триєдину субстанцію вартості. Першим елементом є абстрактне олюднення; другим – конкретне олюднення, третім – корисність, що отримує споживач. Триєдина субстанція вартості інтелектуального продукту має витратно-результатну природу та характеризується прямими зв'язками між субстанціональними елементами: витрати сутнісних сил творця за інших незмінних умов обумовлюють приріст його сутнісних сил та потенційної корисності для споживача.

4. На основі діалектичного підходу виділено два рівні формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару – глибинний та поверхневий. Це дозволило встановити, що на глибинному рівні формується вартість інтелектуального продукту, вартість інформаційного носія та вартість інтелектуально-інформаційного товару. А на поверхневому рівні утворюється ціна інтелектуально-інформаційного товару як результат ринкової взаємодії власника інтелектуально-інформаційного товару, посередника, виробника копій інтелектуально-інформаційного товару, а також кінцевого споживача.

5. Виходячи з аналізу сучасних вітчизняних та закордонних методичних підходів до оцінювання інтелектуально-інформаційного товару та зважаючи на

їх обмеженість, обґрунтовано пропозиції щодо застосування інтегрованого підходу. Це дозволило визначити функціонал інтегральної оцінки інтелектуально-інформаційного товару як сукупність функцій витрат сутнісних сил творця інтелектуального продукту, їх приросту, витрат сутнісних сил виробника інформаційного носія та корисності інтелектуально-інформаційного товару для споживача.

6. На базі моделі ринкового попиту та пропозиції виділені специфічні детермінанти попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару. Це дозволило доповнити аналітичні функції попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару специфічними факторами.

7. На основі аналізу специфічних недоліків ринку інтелектуально-інформаційного товару доведено, що його регулювання має спрямовуватись на досягнення варіативності у розподілі доходів між суб'єктами, які беруть участь у створенні інтелектуально-інформаційного товару; згладжування кон'юнктурних коливань (зокрема, регулювання специфічних детермінант попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару), а також підтримку стабільного рівня цін. Для розвитку вільного ліцензування інтелектуально-інформаційного товару обґрунтовано доцільність удосконалення відповідного законодавчого регулювання, зокрема, комерціалізації інтелектуально-інформаційного товару, створеного на основі вільної ліцензії, а також надання дотацій вітчизняним виробникам інтелектуально-інформаційних товарів на основі вільних ліцензій. Для згладжування кон'юнктурних коливань на ринку інтелектуально-інформаційного товару запропоновано: 1) законодавчу підтримку розвитку державних соціальних мереж, забезпечення інформаційної безпеки виробників інтелектуально-інформаційного товару, регулювання цін на інформацію; 2) встановлення граничних рівнів цін на певні види інформації або граничних коефіцієнтів їх підвищення, граничних нормативів рентабельності для постачальників інформації; 3) створення недержавних фондів для відшкодування нерелевантних витрат робочої сили творців інтелектуального продукту. Підтримці стабільного рівня цін на ринку інтелектуально-інформаційного товару сприятиме: а) встановлення граничних нормативів рентабельності для виробників інтелектуально-інформаційних товарів, застосування граничних рівнів цін на певні види інтелектуально-інформаційного товару або граничних коефіцієнтів їх підвищення; б) дотації споживачам мережеских благ; в) конфіскація контрафактної продукції.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях:

1. Ясева М.О. Природа інформаційного продукту / М.О. Ясева // Економіка: проблеми теорії та практики: Зб. наук. праць. – Вип. 223: В 3 т. – Т. II. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2007. – С. 608-615.

2. Ясева М.О. Вартісний аспект інформаційного продукту: трудова теорія вартості і теорія граничної корисності / М.О. Ясева // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: Книги - XXI, 2007. – Вип. III. Економічні науки. – С. 42-49.

3. Ясева М.О. Від ролі інформації в економіці до вартості інформаційного продукту / М.О. Ясева // Академічний огляд. – 2007. – № 2. – С. 29-35.

4. Ясева М.О. До питання про методологію дослідження вартості інформаційного продукту / В.В. Білоцерківець, М.О. Ясева // Науковий вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці: Книги - XXI, 2009. – Вип. II. Економічні науки. – С. 52-58. *Особистий внесок автора*: визначено структуру вартості інформаційного продукту.

5. Ясева М.О. Підходи до оцінки інтелектуального продукту: недоліки та можливі шляхи удосконалення / М.О. Ясева // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ. – Чернівці, 2010. – Вип. III. Економічні науки. – С. 406-412.

6. Ясева М.О. Методика оцінки приросту сутнісних людських сил творця інтелектуального продукту / М.О. Ясева // Європейський вектор економічного розвитку: Зб. наук. праць. – 2012. – № 2 (13). – С. 353–356. (Внесений у міжнародну наукометричну базу *Index Copernicus*)

7. Ясева М.О. Ціноутворення інтелектуально-інформаційного продукту / М.О. Ясева // Академічний огляд. – 2014. – № 2 (41). – С. 19-24. (Внесений у міжнародну наукометричну базу *Index Copernicus*).

Статті в інших виданнях:

8. Ясева М.А. Рынок интеллектуально-информационного продукта: специфика детерминант спроса и предложения : [Електронний ресурс] / М.А. Ясева // Вопросы политической экономии. – 2014. – № 2 (11). – С. 88-95. – Режим доступу до журн.: <http://vopoliteco.ucoz.com/g/index.htm>. (Російська Федерація).

Матеріали наукових конференцій:

9. Ясева М. Особливості інформації як продукту та ресурсу / М. Ясева // Матер. IV Міжнар. наук.-практ. конфер. студентів, аспірантів та молодих вчених «Шевченківська весна», присвяченої 15-й річниці незалежності України, 2-3 бер. 2006 р.: част. II. – К.: Логос, 2006. – Вип. IV. – С.193-194.

10. Ясева М.О. Еволюція інформаційної компоненти продукту праці / М.О. Ясева // Матер. III Междунар. науч.-практич. конфер. «Дни науки – 2007», 1-15 квіт. 2007 р. – Днепропетровск: Наука и образование, 2007. – Том 4. – С. 9-11.

11. Ясева М. Про відношення «інформації» і «знання» / М. Ясева // Матер. Міжнар. наук.-практ. конфер. студентів та аспірантів «Глобальна економіка як сучасний етап співробітництва країн», 26-27 квіт. 2007 р.: част. I. – Чернівці: ЧТЕІ КНТЕУ, 2007. – С. 269-270.

12. Ясева М. Економічні аспекти глобальної інформатизації: інформаційний продукт і підходи до його визначення / М. Ясева // Тези II міжвуз. наук.-практ. конфер. молодих вчених та студентів «Євроінтеграційний вибір України та проблеми макроекономіки», 26 квіт. 2007 р. – Дніпропетровськ: ДУЕП, 2007. – С. 206-208.

13. Ясева М.О. Індивідуальні функції витрат як чинник конкурентоспроможності виробників інформаційних продуктів / М. О. Ясева // Зб. матер. X міжнар. наук.-практ. конфер. «Новітні тенденції і стратегії розвитку міжнародної торгівлі: фінансово-економічний і правовий аспекти», 30 трав. 2007 р. – К.: УАЗТ, 2007. – С. 262-263.

14. Ясева М.О. Інформаційний продукт у контексті теорій трудової вартості і граничної корисності / М.О. Ясева // Матер. III междунар. науч.-практ. конфер. «Актуальные проблемы научных исследований – 2007», 15-30 чер. 2007 р. – Днепропетровск: Наука и образование, 2007. – Том 3. – С. 5-7.

15. Yaseva M. Evolution of place and role of information in an economy / M. Yaseva // Матер. за IV междунар. науч. практ. конфер. «Научно пространство на Европа – 2008», 15-30 квіт. 2008 р. – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2008. – Том 9. – С. 20-22.

16. Ясева М.О. Місце інформаційних потреб у системі економічних потреб суспільства / М.О. Ясева // Зб. тез доповідей Всеукр. наук.-техн. конфер. студентів і молодих учених «Молода академія – 2008», 25 трав. 2008 р. – Дніпропетровськ: НМетАУ, 2008. – С. 177.

17. Ясева М.О. Аспекти власності інформаційного продукту / М.О. Ясева // Матер. V Miedzynar. nauk.-prakt. konfer. «Strategiczne pytania swiatowej nauki – 2009», 7-15 лют. 2009 р. – Przemysl: Nauka i Studia, 2009. – Volume 5. – Str. 13-16.

18. Ясева М.О. Про субстанцію вартості продукту інтелектуальної діяльності / М.О. Ясева // Матер. за V междунар. науч. практ. конфер. «Основните проблеми на съвременната наука – 2009», 17-25 квіт. 2009 р. – София: «Бял ГРАД-БГ» ООД, 2009. – Том 9. – С. 59-60.

19. Ясева М.О. Інтелектуальний продукт у економіці: від давнини до сучасності / М.О. Ясева // Матер. VI междунар. науч.-практ. конфер. «Актуальные научные разработки – 2010», 17-25 квіт. 2010 р. – Днепропетровск: Наука и образование, 2010. – Том 3. – С. 10-13.

20. Ясева М.О. Вартість інтелектуального та інформаційного продуктів: тотожність чи відмінність? / М.О. Ясева // Матер. VI междунар. науч.-практ. конфер. «Ключевые аспекты научной деятельности – 2010», 20-28 чер. 2010 р. – Днепропетровск: Наука и образование, 2010. – Том 5. – С. 10-13.

21. Ясева М.О. Як оцінити приріст сутнісних сил творця інтелектуального продукту? / М.О. Ясева // Матер. Всеукр. наук.-практ. конфер. «Економіка і управління у промисловості», присвяченої 75-річчю факультету економіки і менеджменту Національної металургійної академії України, 28-29 жов. 2010 р. – Дніпропетровськ: ІМА - прес, 2010. – С. 66-67.

АНОТАЦІЯ

Ясева М.О. Формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.01 – економічна теорія та історія економічної думки. Державний вищий навчальний заклад «Національний гірничий університет», Дніпропетровськ, 2015.

Дисертаційна робота присвячена визначенню теоретико-методичних основ формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару. Обґрунтовано, що триєдина субстанція вартості інтелектуального продукту, а також трудова субстанція інформаційного носія притаманні глибинному рівню формування вартості та ціни інтелектуально-інформаційного товару. Встановлено, що ціна інтелектуально-інформаційного товару утворюється на поверхневому рівні вище зазначеного процесу.

Виокремлено специфічні детермінанти попиту та пропозиції інтелектуально-інформаційного товару. Доповнено теоретико-методичні положення щодо оцінювання інтелектуально-інформаційного товару. Визначено специфіку основних ринкових моделей ціноутворення інтелектуально-інформаційного товару на основі концепції його життєвого циклу. Обґрунтовано, що регулювання ринку інтелектуально-інформаційного товару має бути спрямоване на досягнення варіативності у розподілі доходів між суб'єктами, які беруть участь у створенні інтелектуально-інформаційного товару; згладжування кон'юнктурних коливань, а також підтримку стабільного рівня цін.

Ключові слова: інтелектуальний продукт, інтелектуально-інформаційний товар, вартість інтелектуального продукту, вартість інтелектуально-інформаційного товару, ціна інтелектуально-інформаційного товару, ціноутворення інтелектуально-інформаційного товару.

АННОТАЦИЯ

Ясева М.А. Формирование стоимости и цены интеллектуально-информационного товара. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.01 – экономическая теория и история экономической мысли. – Государственное высшее учебное заведение «Национальный горный университет», Днепропетровск, 2015.

Диссертационная работа посвящена определению теоретико-методических основ формирования стоимости и цены интеллектуально-информационного товара.

Для выявления элементов стоимости интеллектуально-информационного товара, изучения их соотношения и взаимодействия выбран системно-

структурный метод исследования, который позволяет определить строение стоимости интеллектуально-информационного товара.

Предложено рассматривать интеллектуально-информационный товар как результат интеллектуальной деятельности (интеллектуальный продукт), закрепленный на информационном носителе и предназначен для купли-продажи.

Определено, что стоимость интеллектуально-информационного товара представляет собой диалектическое единство стоимости интеллектуального продукта и стоимости информационного носителя. Выявлена триединая субстанция стоимости интеллектуального продукта. Ее первым элементом является абстрактное очеловечивание (величина сущностных сил создателя продукта безотносительно к их специфике); вторым – конкретное очеловечивание, в том числе прирост сущностных сил создателя продукта. Третий элемент представляет собой полезность, которую получает потребитель интеллектуального продукта.

Обосновано, что триединая субстанция стоимости интеллектуального продукта имеет затратно-результатную природу и характеризуется прямыми связями между субстанциональными элементами: при прочих равных условиях затраты сущностных сил создателя обуславливают прирост его сущностных сил и потенциальной полезности продукта для потребителя.

Выделено два уровня формирования стоимости и цены интеллектуально-информационного товара: глубинный и поверхностный. Обосновано, что триединая субстанция стоимости интеллектуального продукта, а также трудовая субстанция информационного носителя присуща глубинному уровню. Установлено, что на поверхностном уровне формируется цена интеллектуально-информационного товара в результате рыночного взаимодействия собственника интеллектуально-информационного товара, посредника, производителя копий интеллектуально-информационного товара, а также конечного потребителя.

Выявлены специфические детерминанты спроса и предложения интеллектуально-информационного товара. Дополнены теоретико-методические положения по оцениванию интеллектуально-информационного товара: предложено определять функционал интегральной оценки интеллектуально-информационного товара в виде совокупности функций затрат сущностных сил создателя интеллектуального продукта, их прироста; затрат сущностных сил производителя информационного носителя и оценки полезности интеллектуально-информационного товара для потребителя.

На основе концепции жизненного цикла интеллектуально-информационного товара охарактеризована специфика основных рыночных моделей ценообразования. Обосновано, что регулирование рынка интеллектуально-информационного товара должно быть направлено на достижение вариативности в распределении доходов между субъектами, принимающими участие в создании интеллектуально-информационного товара; сглаживание конъюнктурных колебаний, а также поддержание стабильного

уровня цен. Разработаны рекомендации по регулированию рынка интеллектуально-информационного товара в Украине.

Ключевые слова: интеллектуальный продукт, интеллектуально-информационный товар, стоимость интеллектуального продукта, стоимость интеллектуально-информационного товара, цена интеллектуально-информационного товара, ценообразование интеллектуально-информационного товара.

ANNOTATION

Yaseva M.A. The forming of cost and price of intellectual and informational good. – Manuscript.

Dissertation for the degree of candidate of economic sciences on speciality 08.00.01 – Economic Theory and History of Economic Thought. – State Higher Educational Institution «National Mining University», Dnipropetrovsk, 2015.

This Dissertation is devoted to the determination of theoretical and methodical bases of forming cost and price of intellectual and informational goods. It is substantiated that value substance of intellectual product as unity of three elements and the working substance of cost of informational transmitter are the characteristics of the depth level of forming cost and price of intellectual and informational good. It is set that the price of intellectual and informational good appears at the superficial level of above mentioned process.

The specific determinants of demand and supply of intellectual and informational good are selected. Theoretical and methodical approaches of evaluation of intellectual and informational good are complemented.

The specific of basic market pricing models of intellectual and informational good is explored on the basis of conception of its life cycle.

It is justified that market regulations of intellectual and informational good to be directed to achievement of variation in distribution of incomes between subjects taking part in in creation of intellectual and informational good; smoothing of market fluctuations and support of stable price level.

The keywords: intellectual product, intellectual and informational good, cost of intellectual product, cost of intellectual and informational good, price of intellectual and informational good, the pricing of intellectual and informational good.

Ясева Маргарита Олександрівна

**ФОРМУВАННЯ ВАРТОСТІ ТА ЦІНИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-
ІНФОРМАЦІЙНОГО ТОВАРУ**

(Автореферат)

Підписано до друку __.02.2015 р. Формат 60x90/16
Папір офсетний. Ризографія. Ум. др. арк. 0,9.
Обл.-вид. арк. 0,9. Тираж 120 прим. Зам. №